

Jani:

Kiertotalous on erittäin ajankohtainen ja merkityksellinen asia nykyisin jokaisen yrityksen toiminnassa. Sen avulla voidaan vähentää jätettä ja resurssien tuhlausta, edistää kestävästä kehitystä ja hillitä ilmastonmuutosta. Kuitenkaan kiertotalouden mukaisten toimenpiteiden toteuttaminen ja niissä onnistuminen ei ole aina päivän selvää etenkin pienille yrityksille.

Meillä on tänään vieraana kiertotalouteen erikoistunut lehtori Anne-Maria Tuomala. Tervetuloa Anne-Marie.

Anne-Marie:

Kiitoksia.

Jani:

Ja sitten päivän polttavaan aiheeseen kiertotalouteen. Mikä tuossa kiertotaloudessa saattaa aiheuttaa päävaivaa yrityksille?

Anne-Marie:

Yhtenä kiertotalouden tuloksena on, että jätteestä tulisi uudelleen käytettävää materiaalia, mutta idea ja käytäntö eivät aina kohtaa. Esimerkiksi rakennusalalla ja aikaisemmin enemmänkin käytetään sellaisia materiaaleja, joissa on haitta-aineita. Ja yritykset ovat silloin vähän voimattomia tällaisten kierrättämisessä ja jatko-työdyntämisessä. Sillä toimijakentässä ei välttämättä ole tähän erikoistunutta tahoja, tai materiaalin hyödyntäminen ei ole teknisesti tai taloudellisesti mahdollista. Ainakaan siten, että materiaalin arvo pysyisi tai nousisi, mitkä ovat kiertotalouden tavoitteita. Yksi esimerkki tällaisesta materiaalista on kestopuu.

Jani:

Eli kestopuu on haitallinen materiaali. Mikä siitä tekee ongelmallisen materiaalin?

Anne-Marie:

Se sisältää tällaisia haitallisia aineita ja sen takia se luetaan vaaralliseksi jätteeksi. Suomessa se päättyy erilliseen keräykseen. Käytännössä se varastoidaan Suomessa ja sitten viedään ulkomaille jatkokäsittelyyn. Suomessa ei ole kestopuulle käsittelylaitosta ja tämän takia ainakaan tällä hetkellä sen jatkokäyttöä ei juurikaan pohdita. Kuitenkin eräs yrittäjä totesi minulle, että ei se polttaminenkaan niin huono vaihtoehto ole. Ainakin pääsee eroon jätteestä.

Jani:

Vaikka yrittäjän on sinulle sanonut, että kestopuuta voi polttaa ja se voi olla yksi tapa päästä eroon siitä, mutta sehän sisältää niitä haitallisia aineita.

Eikö se pitäisi tehdä sitten jotenkin erittäin vastuullisesti? Eihän niitä varmastikaan saa missään takapihalla polttaa tai yritykseni jossain takanurkassa polttaa?

Anne-Marie:

Juuri näin. Jos tällainen laitos meillä olisi, niin tietysti koskisi monenlaiset määräykset, mutta kiertotalouden kannalta tietysti materiaalin polttamisella voidaan tuottaa energiaa, jolloin materiaali kiertää toiseen olomuotoon, mutta EUn jätehierarkian ja kiertotalouden tavoitteiden mukaan energiaksi polttaminen on vähempi arvoista kuin kierrättäminen. Kiertotaloudessahan materiaalin arvon pitäisi vähintään säilyä samana, jotta löytyisi jatkohyödyntäjiä.

Kaikki yritykset eivät kuitenkaan pysty nopealla aikavälillä reagoimaan siihen, että materiaaleja tai raaka-aineita pitäisi muuttaa. Joskus ongelmana on myös se, että jotta kierrätys ylipäänsä olisi kannattavaa, virtaajien pitäisi olla suuria, ja pientenerien kerääminen ei ole kannattavaa pitkällä tähtäimellä. Kun investoidaan kierrätyslaitokseen, halutaan tietysti nähdä sellainen tulevaisuus, että materiaalivirta on tarpeeksi suuri myös tulevaisuudessa.

Jani:

Voiko sitten käydä niin, että jotkut yritykset eivät siirryt kiertotalouteen ollenkaan, koska haasteet koetaan liian vaikeiksi?

Anne-Marie:

Ongelmista huolimatta voidaan kuitenkin sanoa, että kiertotalouteen siirrytään joka tapauksessa myös niillä tuotantoalueilla, jotka eivät ehkä tähän mennessä ole asialle tehneet mitään. Voi olla, että strategiana on ollut seurata sivusta ja ehkä ajatuksena, että toimitaan vasta sitten kun on pakko. Mutta voidaan sanoa kuitenkin niin, että yritykselle saattaa aiheutua mainehaittaa, jos se ei mitenkään reagoi materiaalien uudelleen käyttöön tai kierrätykseen.

Jani:

Itselle on nyt tullut erittäin tärkeänä pointtina, kun hankki jotain, vaikka verkkokaupasta tai netistä tai jostain. Minä usein kysyn verkkokaupalta, että jos minä hankin, vaikka tämän tuotteen X ja teillä tulee myyntiin, vaikka puolen vuoden päässä sanotaan, että X2, mikä on parempi ja maksaa vaikka 100 sen enemmän. Onko teille jotain tapaa, että minä voin lähettää se minun vanhan ja te kierrätätte sen ja minä saan siitä, vaikka hinnan alennuksen seuraavaan tuotteeseen. Vielä ei ole tullut vastaan semmoista yritystä, joka sanoisi, että kyllä, voit lähettää sen meille ja me viedään se jatkokierrätykseen.

Onko tällaisia yrityksiä, ketkä näin voisi tehdä?

Anne-Marie:

Varmaankin tämä kodin elektroniikka-ala on ehkä kaikista haasteellisimpia. Meillähän on tämä tuottajavastuulaki, jonka mukaan tämä myyjäliikkeen tulee ottaa vastaan näitä tuotteita, mitä myyvät ja sen ei tarvitse edes olla sitä samasta liikkeestä ostettu.

Mutta minne nämä sitten loppujen lopuksi päätyvät, niin usein ihan EU-tasolla voidaan sanoa, että aika suuri käytäntö on, että ne siirtyvät Aasian ja Afrikkaan varsin epämääräisiin olosuhteisiin. Mutta tällaisia erilaisia korjaukseen panostamista joka alalla on käsittääkseni myös EU-näitä tavoitteita ja varmaan siihen tulee säätelyä jatkossa yhä enemmän.

Jani:

Kyllä, nythän esimerkiksi tulee mieleen tämä, en muista, oliko EU:ssa vai Amerikassa tämä oman laitteen korjausoikeus, jota Applehan on esim. ollut erittäin vastaan, mutta ilmeisesti mennyt läpi. En tarkkaan tiedä, mutta siitä on sitten Apple julkaissut oman korjaussarjansa ja pidän positiivisena merkinä.

No kerro meille, millaisia onnistumisia Suomessa on kiertotaloudessa, vaikka haasteita olisikin?

Anne-Marie:

Jotkut yritykset ovat niin sanottuja edelläkävijöitä tässä kierrätyksessä, ja mieleen tulee heti tässä Lahden seudulla oleva Tarpaper Oy, joka käyttää asfaltin aineisosana purettua bitumikattohuopaa. He ovat matkan varrella kohdanneet juuri lainsäädännöstä johtuvia vaikeuksia, kunnes tästä on tullut tällainen ihan hyvä käytäntö, jota esitellään Suomen kansallisena hyvänä käytäntönä.

Rakennusten purkutyömailta kierrätettävästä niin sanotusta villajätteestä taas voidaan suomalaisen yrityksen ECO-apin kehittämän energiatehokkaan laitteiston avulla valmistaa uutta jauhemaista raaka-ainetta, muun muassa betoniteollisuuden tarpeisiin sementin korvikkeeksi.

Joidenkin yritysten koko liiketoimintastrategia pohjautuu kiertotalouteen ja ehkä tutuin esimerkki meille kaikille ovat entiset niin sanotut kaatopaikat, jotka ovat nykyään alueellisia kierrätyspuistoja ja jopa ihan turistinähtävyyksiä, että sinne mennään bussilla tutustumaan kiertotalouteen. Siellä on usein keskeisessä roolissa tällainen kuntaomisteinen jätekeskus, jonka ympärillä on yksityisiä yrityksiä, jotka ovat sitten erikoistuneet joidenkin materiaalien kierrätykseen, vaikkapa metallin kierrätykseen.

Jani:

No siinä oli monta hyvää onnistumista, mutta mitä sitten yritykseltä edellytetään, että se pärjää esikiertotaloudessa?

Anne-Marie:

Mielestäni yritykseltä edellytetään ennakointikykyä, mutta se seuraaminen on melko helppoa, koska EU-direktiivejä valmistellaan jopa kymmenen vuotta etukäteen ja on mahdollista reagoida tulossa oleviin muutoksiin ja on aika hyvin aikaa valmistautuakin. Tämmöistä ennakkotietoa, ennakointitietoja yritykset saavat mm. omista verkostoistaan ja omien teollisuuden alojen liitoilta.

Jani:

Olemme keskustelussa nyt puhuneet kiertotalouden yhteydessä paljon materiaaleista, mutta onko kiertotalous muutakin kuin pelkkää materiaalien kierrätystä?

Anne-Marie:

Tosiaankin kiertotalouden yhteydessä keskitytään monesti vain näihin materiaaleihin, mutta palvelupuolella erilaisia jakamislustoja katsotaan kuuluvan kiertotalouteen. Esimerkiksi korjaus- ja ylläpitopalvelut. Mielestäni kiertotalous liittyy hyvin olennaisesti myös energiatehokkuuteen ja logistiikkaan. Eli yrityksen kannalta pitäisi miettiä, miten käyttää uusiutuvaa energiaa, mitkä ovat mahdollisuudet siirtyä uusiutuvan energiankäyttöön.

Logistiikka on erittäin merkityksellinen ja pitäisi yrittää estää tavaroiden ja ihmisten turha liikkuminen paikasta toiseen. Tällainen ympäristöhyöty katoaa helposti huonoon logistiikkaan. Kaiken kaikkiaan resurssien tehokas käyttö on osa kiertotaloutta.

Jani:

Eli jakamislustat, tehokas resurssien käyttö ja materiaalien käyttö. Entä jos yritys ei tiedä, miten lähteä liikkeelle? Tiedetään, että jotain pitäisi tehdä, mutta ei tiedetä, miten?

Anne-Marie:

Voi mennä mukaan hankkeisiin. Hankkeita on paljon ja niihin usein etsitään yrityksiä osallistujiksi. Pk-yrityksille on tarjolla myös erilaisia tukimahdollisuuksia esimerkiksi ELY-keskuksessa ja Business Finland Oy. Asiantuntija-apua on saatavilla vaikkapa meiltä LABista.

Jani:

Eli yritys voisi lähteä liikkeelle etsimällä asiantuntija-apua meiltä LABista, tutkia tukimahdollisuuksia Business Finlandilta ja ELY-keskukselta ja hankkeista voisi löytyä paljon apua.

Anne-Marie:

Kyllä, juuri näin. Nämä ovat niitä keskeisiä keinoja, mitä mainitsit.

Jani:

Löytyykö Suomessa kiertotalouden osaajia tarpeeksi? Onko yrityksiin saatavissa osaamista?

Anne-Marie:

Mielestäni osaajista on pulaa ja näyttäisi, että erityisesti täydennys koulutukselle on tarvetta. Tutkintokoulutusta alkaa olemaan aika paljonkin korkeakouluissa ja myös ammatillisessa koulutuksessa. Haasteena on ehkä se, että miten päästään puristamaan kiertotalouden tietotaito tiettyyn toimialaan. Eri toimialoilla on erilaisia tarpeita ja käytäntöjä.

Jani:

Hei kerro vielä lopuksi, miten yritysten kannattaa onnistua kiertotaloudessa? Miksi siihen kannattaa panostaa?

Anne-Marie:

Voi syntyä uusia liiketoimintamahdollisuuksia kierrätys- ja uudelleenkäyttöratkaisujen avulla. Kun yritys menestyy kiertotaloudessa, se hyötyy alhaisemmista kustannuksista. Yrityksen maine paranee ja sen liiketoimintamalli on kestävämpi.

Jani:

Eli monta hyvää syytä panostaa kiertotalouteen. Kiitos Anne-Maria. Oli mukava raapaista pintaa syvemmältä kiertotaloudesta.

Anne-Marie:

Kiitoksia.